

אלדר פרבר

"אלדר פרבר, עבודות 2000-2005",
גלריה אלון שגב (21 באפריל - 3 ביוני)

דרור בורשטיין

וכנגדה אל משהו מרומם יותר. זה, אגב, גם מה ששבתאי (כסופר) עשה: יציאה מדלותו ומכיעורו של המקום אל ארכיטקטורה מילולית משוכללת וכלל לא דלה.

פרבר מבקיע בעד הריפוט העירוני בזהירות רבה: בציור רחוב פרישמן, כיכר מסריק זה קורה בשתיים שלוש נגיעות של אדום וירוק בתוך החום והאפור הדומיננטיים. זה קורה ברגע שרואים איך אנטנות הטלוויזיה מטפסות אל הרקיע קצת יותר מהגובה הממשי שלהן. הציור של פרבר לא מכחיש את דלותה האסתטית של תל-אביב, אבל הוא לא מקבל אותה כהוראת ביצוע בלעדית לציור.

אבל פרבר מוכן ללמוד משהו מהדלות האסתטית של תל-אביב, ולכן התכוונתי כשהזכרתי את הג'סטטה הנזירית, את עטיית הברדס. הוא "לוקח" עמו את נשמת העיר הבנויה כשהוא יוצא אל הטבע שבשוליה. פרבר נזהר מאוד - לפעמים אולי אפילו זהירות יתר - מייצוג פסטורלי או אידיאליסטי מדי של נופי הירקון. הוא בשום אופן לא הופך את הנופים הללו לחגיגות צבע ואור בנוסח האימפרסיוניסטי או למופע של ריבוי מואר, פתוח ונשגב בסגנון הברושים של ישראל הרשברג. הדבר מתבטא בראש ובראשונה בצמצום של הפלטה, ששולט בה בעיקר הירוק לגווניו. הנחת הצבע מחוספסת ואפילו עכורה במתכוון, והכתמים הגדולים שולטים בציור וברישיומי ההכנה. הפורמט קטן ונמנע בעקביות מ"רוחב נשימה" מתפעל. כל אלו נובעים מהפנמה של האתוס התל-אביבי שיעקב שבתאי היה אכן מנסחו הבולט, אבל ההפנמה היא אחרת לחלוטין מה"תל-אביבים" של שרה בריטברג-סמל. היא אחרת מסיבות רבות, אבל אולי היא אחרת בדבר אחד בולט: בחזרה של פרבר אל הטבע (כולל אל הטבע של העיר) ואל ההתבוננות. כך, מצד אחד הדלות הופכת לטרייה, לא "כותרת" סגנונית נדושה, ומצד שני היא אף פעם לא חזות הכול.

כדי שהדלות לא תהיה הכול, כדי שהציור יבקיע אל מעבר לה, הציור של פרבר נוקט שתי טקטיקות: הוא מטשטש, או מוחק - למשל, את החלונות והמזגנים מבניין העירייה ואת ההמון התל-אביבי - והוא מסב את המנט (ממרכז העיר אל הירקון ואל המדבר, ומן הקרקע אל השמיים בסדרת ציורי עננים, שגם הם ציוריו מן הקרקע של תל-אביב, גם הם "תל-אביבי"!.) במילים אחרות, הוא בורר את המציאות והוא מתקן אותה, בלי לבטל אותה. הוא מסתייג ממנה אבל לומד ממנה: העצים של פרבר מתקלפים כמעט כמו הטיח של קינג ג'ורג', ובכל זאת, הם פורחים.

בדיוקן עצמי, שאינו מוצג בתערוכה הזו, צייר אלדר פרבר את עצמו עטוי ברדס. הציור הזה מתייחס לציור, ולמעשה לכמה ציורים, של זורבראן (1598-1664), שמתארים את הקדוש הנוצרי פרנצ'סקו מאסיזי. המחווה של עטיית הברדס, כלומר ההתנזרות, מאפיינת גם את התערוכה הנוכחית של פרבר. כאילו מבלי משים מתברר מה שהוא ידוע ומובן מאילו לכאורה: שהנוף של תל-אביב אינו רק זה המתואר בסוף דבר של יעקב שבתאי, בקטע ששרה בריטברג-סמל מצטטת בדלות החומר, כלומר אינו רק רחוב קינג ג'ורג', "הרחוב ההמוני הזה [...] על חנויותיו המאובקות וסרות הטעם [...] ועל בתיו הישנים והמתקפלים עם יופיים המושאל, המנוחך קצת, שגם הוא התפורר והושחת איתם יחד, ועל אנשיו, המון רב של בעלי מלאכה וסוחרים זעירים, הטורודים תמיד במלאכתם ובמסחרם הזעיר", רחוב שבעיני גיבורו של שבתאי היה בו "משהו מתמצית רוחה ונשמתה של העיר" (סוף דבר, הקיבוץ המאוחד 1984, עמ' 116-117). המבט הזה בתל-אביב, כפרשנות של מקום שהוא מצע אסתטי ורגשי שעליו נובטת תרבות ואמנות, קיים ללא ספק גם עשרים שנה אחרי ששבתאי חלף בו, אבל פרבר מפנה את המבט גם אל אזורים אחרים של תל-אביב, אזורים שהיו עבור שבתאי "סוף העולם", כמו אזור נחל הירקון המזרחי, ומוצא גם בהם את "תמצית רוחה ונשמתה של העיר".

המעניין הוא שגם כשאלדר פרבר חוזר מהירקון למרכז תל-אביב ומצייר ממש את האזור הסמוך לזה ששבתאי תיאר (בציור רחוב פרישמן, כיכר מסריק) הוא חוזר אליו בעיניים אחרות ורואה בו לא את היופי ה"מושאל" של שבתאי אלא יופי אותנטי, לירי, בנוי אבל לא מושחת. אין ספק שהמבט הזה במרכז תל-אביב הולך נגד המציאות האורבנית הממשית. זה בדיוק, נדמה לי, מה שפרבר מנסה לעשות: לא לחקות את הארכיטקטורה המיוזנת של תל-אביב, לא להיסחף עמה או להגזים אותה, אלא לנסות לצאת מתוכה